

СТАНОВИЩЕ

**от проф. д-р Даниела Николаева Кох-Кожухарова, УНСС,
член на научното жури за провеждане на конкурс за избор на доцент по
Професионално направление 2.1. Филология
(Романски езици – Лексикология и Фразеология на испанския език)**

Информация за конкурса

Конкурсът за доцент по 2.1. Филология, Романски езици (Лексикология и фразеология на испански език), СУ „Св. Климент Охридски” е обявен в ДВ, брой 21 от 15.03. 2022г. Комисия за преглед на документите на единствената кандидатка, назначена със заповед РД 38-171/ 31.03 2022 г. и в състав: проф. д-р М. Данова, Декан на ФКНФ, доц. д-р Й. Сиракова, зам. декан на ФКНФ и доц. д-р Т. Пантева, ръководител катедра „Испанистика и португалистика” установяват, че документите на Боряна Кючукова-Петринска отговарят на законовите изисквания и допускат кандидатката до участие в конкурса. Включена съм в състава на научното жури по силата на Заповед N РД 38-202 del 27.04.2022 г. на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

Информация за кандидатката

Боряна Кючукова-Петринска е родена на 01.02.1960 в гр. Търговище. Завършва 114-та гимназия с преподаване на английски език „Лиляна Димитрова” през 1979 г. От 1979 до 1984 се обучава в специалност „Испанска филология” на СУ „Св. Климент Охридски”, която завършва със среден успех от държавните изпити отличен /5,50/ и много добър /5,25/ от следването. Кючукова-Петринска е магистър специалист по „Испанска филология” и учител по испански език и литература, със специализация „Преводаческа” и с втора специалност „Английски език”.

Боряна работи за периода 1985-1989 като учител и преводач с английски език, а за периода 1988-1992, като хоноруван асистент по испански език в ИЧС /Институт за чуждестранни студенти/ в София. Към документацията си по конкурса кандидатката е приложила удостоверение N 80/ 19.04.2022г., според което от 04. 01. 1993 г. е асистент в СУ, а става главен асистент през 2006г., след защита на докторска дисертация, озаглавена „Граматическата категория залог в съвременния испански език” – 05.04.21 – „Романски езици”. Специализира в Хавана, Куба през 1983 г., а през 1996-1997 г. в

университета във Валенсия, Испания. Владее испански и английски език и ползва руски.

Изпълнение на количествените и качествените изисквания за заемане на длъжността доцент

Гл. ас. д-р Боряна Кючукова отговаря на количествените и качествените изисквания за заемане на длъжността „доцент” в катедра „Испанистика и португалистика” на СУ, в която има близо 30-годишен трудов стаж. Автор е на една монография, една студия, 29 /двадесет и девет/ статии, две рецензии, една хроника, съавтор е на 2 /два/ речника и 11 /единадесет/ учебника и учебни помагала, в т.ч. и претърпелите второ допълнено и преработено издание.

Оценка на учебно-преподавателската дейност

На гл. ас. д-р Боряна Кючукова са възлагани часове в бакалавърската програма „Испанска филология”, както и в магистърската програма „Приложна лингвистика”. В БП води „Практически испански език”, част граматика и превод, „Лексикология”, „Фразеология” и „Превод”, а в МП - „Ателие за академично писане” и „Етнокултурни аспекти на фразеологията”. Уважаван преподавател е от страна на колегите си преподаватели и студенти.

Обща характеристика на представените научни трудове

Научните интереси на гл. ас. д-р Боряна Кючукова-Петринска са в областта на чуждоезиковото обучение, превода, нормативната граматика, морфосинтаксиса, етнолингвистиката, когнитивната лингвистика, лингвокултурологията, лексикологията и фразеологията, които намират отражение в тематиката на представените научни публикации, съответстващи изцяло на обявения конкурс.

Форматът за изготвяне на становище позволява да се спра по-подробно единствено на монографията на Кючукова-Петринска, „Концептуализация на страха в испанската и българската идиоматика”, университетско изд. на СУ „Св. Климент Охридски”, ISBN 978-954-07-5407-9, 2022г., 239 стр. Хабилитационният труд е обсъден на разширен катедрен съвет на катедра „Испанистика и португалистика”, проведен на 24.11.2021 г. и насочен за печат към университетското издателство на *Alma mater*.

Монографията съдържа увод, две глави, заключение, приложение и библиография. Написана е на български език, стилът и пунктуацията са безупречни. В работния корпус от общо 651 единици, тези на български език се явяват по-многобройни от тези

на испански – 396 спрямо 255, според статистика, предоставена ни от Кючукова-Петринска /стр. 8/.

Представената за целите на конкурса монография е интердисциплинарна, сплав между нашумялата и актуална лингвокултурология - единение на език и култура - и когнитивната лингвистика. Лингвокогнитивната перспектива позволява да се наблюдават социокултурни кодове при носителите на българския и испанския език. Изследването е контрастивно. Темата е интересна, бидейки страхът релевантен елемент в поведението на човека и социума. Езикът, от своя страна, ярко разкрива картината, която българи и испанци имат за света - през призмата на страха. Втора глава разглежда обстойно концептуализацията на този феномен в културата и езика на българи и испанци.

Първа глава е теоретичното скеле на труда, построено около метафората, метонимията и сравнението на основата на когнитивната лингвистика, което превръща изследването в полезно пособие и за студенти-филолози. Авторката прави обстоен преглед на дефиниции и класификации на лингвисти, като не пропуска да се позове и на български испанисти – Вучева стр. 25, 33, 35 и мн. др., Кънчев, стр. 25 и др., Ненкова – стр. 48 и др., и т.н. Разглеждането на литература и от англоезични изследователи позволява на Боряна на места да надскочи оста българско-испанско: „Една от причините за съществуването на голям брой метафори, които са общи за различни езици е, че асоциацията между двете сфери се дължи на сензомоторния ни опит”, /стр. 44/. За мен особен интерес представлява дял 3.1.3. от първа глава – „Сравнението – езиково закрепено етно-културно познание чрез избора на компаратум – /от стр. 61/.

Репетитивният основно характер на първа глава контрастира с архивно-креативния на втора, /от 81 стр./, където К.–П. категорично заявява, че „анализът на българската и испанската идиоматика ще бъде извършен от позицията на когнитивната лингвистика” /стр. 82/. Авторката основателно отбелязва, че и в двете култури страхът и уплахата се асоциират с предмет или субстанция /стр. 86/. „И в двете общности страхът се представя като семе, а в българската и като плод на растение”/ стр. 92/, отбелязва изследователката.

Интересен е примерът при 1.4. Страхът е болест /стр. 93/ - *tener caguitis*, утвърждаващ изконното *nihil novum sub sole* и в областта на това негативно чувство, водещо до характерни поведенчески реакции не само при животните, но и при хората, ескалиращи до физически и физиологични реакции. ”И в двете общности страхът се представя като болест, а изпитването на страх, като болестно състояние”, твърди Б. К.-П. /стр. 93/. Би било коректно да се добави обаче съюза **и** към „като болестно състояние”, тъй като хормонът на страха и стреса, кортизолът, подготвя тялото за борба, за жизнеутвърждаване, за което има и безброй примери в резглежданите езици. Изследването предлага безброй интересни извадки, напр. при зооморфните сравнения в испански и български, /стр. 123/, при скатологичната идиоматика / стр.156/ т.н., с различна фреквентност на употреба, с доста извлечени аналогии между българи и испанци.

Изводи са налични и в самия корпус на изследването, преди обемното и добре структурирано заключение –/стр. 185 - 201/. „Съдейки по авализираната идиоматика, характерно за испанската култура – и по-малко за българската – е виждането, че смелостта е единствено и само мъжко качество” /стр. 182/. Отговорът на въпроса *Що е то испански мачо и има ли почва у нас* все пак би бил утвърдителен и съобразно настоящия труд. Библиографията, подразделена на цитирана литература, ексцерпирани източници и интернет ресурси, е обстойна. В нея фигурират и 7/седем/ публикации на авторката. В заключение, налице е обемист, прецизен и увлекателен труд, издържан е по всички правила на академичното писане и притежаващ качествата на хабилитационен.

Оценка на научните и научно-приложните приноси

1. Липсват българо-испански изследвания в областта на фразеологията, което прави приносна монографията „Концептуализация на страха в испанската и българската идиоматика”. Приносно е и контрастирането на езика и народопсихологията на испанци и българи в едно много малко, но значимо поле на човешкия живот - това на страха -, което прави изследването обект на научен интерес за лингвисти, преводачи, културолози, психолози и др.
2. Приложението в гореупоменатата монография /стр. 201-230/, своего рода двуезичен специализиран речник, е ценно приложно достижение на изследването.
3. За мен лично, най-големият принос на Боряна Кючукова-Петринска към

чуждоезиковото обучение по испански език у нас са двете испански граматика, написани на български език в съавторство с Адриана Миткова: „Практическа испанска граматика”, 2000, ISBN 954-9977-01-3 и „Испанска граматика”, 1997, ISBN 954-02-0224-8, с второто си допълнено и преработено издание от 2009 и 2012 г., ISBN 978-954-02-0318-8, издание на „Наука и изкуство”.

Критични бележки и препоръки

Адресат на труда се явяват носителите и на двата езика, български и испански, а постигнатите резултати, публикувани на български език, се оказват недостъпни за специалисти, които не ползват богатия ни, но миноритарен майчин език. Струва ми се, че на по-късен етап би било от интерес и публикуването на изследването на испански език. Поздравявам гл. ас. д-р Боряна Кючукова-Петринска за положения труд, научната коректност и постигнатите приложни и научно-приложни резултати.

Заклучение

За мен е удоволствие да предложа на почитаемото научно жури, назначено за провеждането на конкурса за доцент по 2.1. Филология, Романски езици (Лексикология и фразеология на испански език), СУ „Св. Климент Охридски” избирането на единствената кандидатка Боряна Кючукова-Петринска.

30.05.2022г, София

Даниела Кох-Кожухарова